

DÉLMAGYARORSZÁG

81. évfolyam, 115. szám
1991. május 18., szombat

ALAPÍTVÁ: 1910-BEN

Havi előfizetési díj: 185 forint
Ára: 8,30 forint

Egyedül nem megy?...

Május 21-ére készülődve – A sajtó nyelvéről – Sorok a Pompejiről

Három egyetem kézfogása – A Búgócsiga nyertesei

A Kormányzótanács Iroda MTI-hez eljuttatott közleménye szerint a kormány a bécsi szavazás nyomán kialakult új helyzetre való tekintettel május 18-ai soron kívüli ülésén ismét megtárgyalja a vilákiállítás megrendezésének kérdését.

Hankiss Elemér, a Magyar Televízió elnöke tegnap a korábban lemondott Vitray Tamás helyett Gyulai Szabolcs közgazdász, okleveles gyártásszervezőt bízta meg a TV2 intendánsi teendőinek ellátásával, ügyvezetői minőségben.

Mától megemelkedtek a gépkocsi-átalánydíjak. A jövőben az eddigi 4 forint helyett 6,50 forintot kell fizetni kilométerek utáni költségtérítésként. Ehhez az összeghez jön még a járművenként eltérő üzemenyagnorma ellenértéke.

88 ezer négyzetkilométeres területen huszonnyolc ország több mint kétezer kiállítója mutatja be majd termékeit az idei BNV-n – hangzott el a megnyitást megelőző sajtótájékoztatón.

Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy Jugoszláviában ne kerüljön sor erőszak alkalmazására – jelentette ki tegnapi bonni sajtókonferenciáján Helmut Kohl német kancellár, aki a hét végén az Egyesült Államokba utazik. Kohl megemlítette azt a felvetést, hogy a helsinki záródokumentum aláíró országok lépjenek fel közösen, s elképzelhetőnek nevezte az Európai Közösség fellépését is.

A kelet-közép-európai országok átalakulása sikeres lesz, de gyorsabban kellene haladniuk a gazdaság privatizálásában – jelentette ki Lawrence Eagleburger, az amerikai külügyminiszter első helyettese. Mint mondtotta, Washington elsősorban nem pénz, hanem technikai támogatást ad, és segíteni kívánja a demokrácia alapintézményeit: az önkormányzatokat, a szakszervezeteket, a sajtót és az igazságszolgáltatást.

Bécs nélkül?

Ákár igent, akár nemet mond az Országgyűlés az EXPO megrendezésére, a bécsi elutasítás után jelentősen megnövekedett a kormány és a Fővárosi Közgűlés felelőssége – nyilatkozta Baráth Etele, a vilákiállítás kormánybiztosa pénteken az MTI munkatársának.

Mint a kormánybiztos elmondta: Budapest egyedül is vállalkozhat a vilákiállítás megrendezésére annál is inkább, mert az osztrák elutasítással bizonyos szempontból megnövekedett a sikeres magyarországi megrendezés esélye. A Bécsben befektetni szándékozó vállalkozók jelentős része ugyanis egészen bizonyosan Budapestre vonzható, amivel a szükséges tőke előteremtése az eddigieknél is jobban biztosított látszik. Kétségtelen azonban, hogy az új helyzetben az eddigi koncepció részletes átgondolására van szükség, függetlenül attól, hogy milyen lesz a

végző döntés. Baráth Etele szerint az elutasító határozatot is csak megalapozottan szabad meghozni.

A kormánybiztos elmondta: meggyőződése, hogy a közvélemény eddigi hozzáállása a vilákiállításhoz nem változik meg jelentősen, azok akik eddig is ellenezték, ezután még inkább elutasítják a megrendezést. A kormánybiztos szerint a többségben lévő támogatók viszont – felismerve az eddigieknél is jobban kihasználható és kínáló gazdasági lehetőségeket – továbbra is támogatni fogják az EXPO-t.

A bécsi döntés megítélések arról sem szabad elfeledkezni, hogy Ausztria gazdasági, infrastrukturális helyzete nem hasonlítható össze a magyarorszáival, osztrák szomszédainknak sokkal kevésbé volt szükségük a vilákiállításból származó előnyökre – nyilatkozta Baráth Etele.

Végeredmény: kétharmad az EXPO ellen

Meglepő, sőt, szenzációsnak mondható eredményt hozott az EXPO megrendezéséről tartott háromnapos, csütörtök este zárult bécsi népszavazás: majdnem félmillió résztvevőnek kétharmadnyi többsége elvetette, hogy az osztrák főváros az 1995-ös vilákiállítás színhelye legyen. A lakosság tömeges véleménynyilvánításának pénteken hajnalban közzétett véleges adatai szerint az EXPO ellen szavazók hányada 64,85, a mellette állást foglalóké pedig csak 35,15 százalék volt. A voksok megoszlása annak ellenére alakult így, hogy az utóbbi hetekben az ausztriai közvéleménykutatások országosan az EXPO hatvan százalék körüli támogatottságát mutatták ki.

Az osztrák parlamentben és a fővárosi önkormányzatban egyaránt fölényes többséggel rendelkező Szocialista Párt és a Néppárt kezdettől fogva szorgalmazza az 1995. évi Bécs-Budapest vilákiállítás megvalósítását, az ellenzéki Szabadság Párt azonban az utóbbi hónapokban szembefordult a vilákiállítás gondolatával. A két kormánypárt már előre közölte, hogy ha a lakosságnak a szavazásban való részvétele meghaladja a 30 százalékot, a bécsi önkormányzat tiszteletben fogja tartani a többségi állásfoglalást. Mivel a megjelenési hányad megközelítette a 44 százalékot, a főváros tanácsa bizonyára határozatot hoz az EXPO-rendezés tervétől való visszalépésről. Erről a képviselőtestület a tervek szerint május 24-én tárgyal majd.

Világkrimi

Mint egy jó krimiben. Már a végfelelő tartunk (július 5-e az utolsó oldal), és még nem lehet tudni, ki a tettes, van-e tettes, mit követett el, elkövetett-e egyáltalán valamit, ha nem, akkor el fog-e követni, s ha igen, azt miért teszi majd. Helyszíneink vannak bőven, időskjaink is, lehet rá, s ellene fogadni, lesz-e Vilákiállítás, hol, mikor, hogyan, kivel, ki nélkül, ki dönt, milyen módon dönt az illető (az illetők); kell-e ennél izgalmasabb kitalálási manapság?

Vegyük a variációs lehetőségeket. Ha az magyar kormány előbb dönt, minthogy az osztrák kormány figyelembe veszi a bécsi népszavazás eredményét (figyelembe veszi-e?), akkor meg kell küzdenie azzal a rejtéllyel, hogy az osztrákok mit fognak csinálni, és ennek tudatlanságában ülhet le tárgyalni a budapesti önkormányzattal (leül-e tárgyalni vele?), amely eddigi érvei mellett minden bizonnyal hivatkozni fog arra a várható osztrák kormánydöntésre is, amely ugyanolyan váratlan is lehet, mint a bécsi népszavazás végeredménye. És akkor jön (ha az Országgyűlés elegendő információt kap hétfőn a fentebb ismertetettokről) a nagy kérdés, hogy a magyar honatyaik hogyan tudják alkotmányos formába önteni a jövőre igent vagy elvető döntésüket, illetve hogy a kormány mikor fogja hétfőig (ugyanis csak a fenti információk birtokában) módosítani, vagy fenntartani a Vilákiállításra szánt harmincmillió költségetvetési keretet s arról már szó se essék, hogy mi lesz, ha Magyarországon is eszébe jut valamelyik szervezetnek EXPO ügyben pro vagy kontra aláírásokat gyűjteni, és népszavazást kiírni. Mert akkor második kötet is szükséges lesz.

Ilyen egyszerű ez. Az utolsó oldalon majd úgyis kiderül minden.

Panek József

ELBORULT AZ AGYA – HATSZOR SZÚRT EGY ÁRTATLAN PUSZI MIATT

Hosszú börtönévek várnak rá

H. Csaba büntetlen előéletű, jóllehet volt már dolga a gyilkossági ügyet megelőzően is a bírósággal. Egyszer, talán ugyanolyan ittasan, mint a tragédiával végződő mulatozáskor, összetörte otthonuk berendezését, még az apjának is nekiment. Akkor a szülők a bíróságtól kérték, távolítsák el a fiukat a szülői házból. Így lett Csaba csöves, se lakása, se állása nem volt a vádbeli időszakban.

1990 novemberében ismerkedett meg a nála 3 évvel idősebb szegedi lánnyal. Egész közeli kapcsolatba kerültek, Csaba gyakran feljárt választottja Budapesti körúti lakására. Ahol egyébként másikkal gyakori vendég is megfordult. Nem más, mint a gyilkossági ügy sértettje, a 35 éves férfi. Ő, akiről a szülők ismerősök tudták, hogy inkább a férfiakhoz vonzódik, a lány testvérével tartotta a barátságot. Végül mindannyian megismerkedtek, s elnézték az ártatlan

H. Csaba már csak olyan, ha iszik, nem tud parancsolni indulatának. Mások is vannak így bizonyára, azért a fékevesztett részegségnek is lehet határa, de nem a gyilkosság. A 21 éves szegedi fiatalember attól sem riadt vissza. Egy közös mulatság alkalmával a liftben pusztit kapott barátnője egy közös ismerőstől. Az ismerős azóta nincs már az élők sorában, H. Csabára pedig hosszú börtönévek várnak. Emberölés büntetésében a Csongrád Megyei Bíróság bűnösnek találta, 12 évi börtönrre ítélte, nem jogerősen.

bőkökat, mikkel a sértett a lánynak tette a szépet. Idén február elején négyesben iszogattak a lány lakásán, majd úgy döntöttek, hogy a sértettben folytatják a szórakozást. Nem kellett messzire menniük, csak a liftig, mely följebb vitte őket. A felvonóban az ügy későbbi sértettje pusztit nyomott a leány orcájára, mire Csaba féltékeny lett. Nem kell ezt komolyan venni, hisz tudja... nyugtatták a többiek, maga a lány ís. A tragikus éjszakán 2 üveg Campari, 1 liter édes likőr fogyott

el. Csaba még egy 7 decis bort megivott egyedül. Hajnali kettő körül a lány fölébresztette már alvó testvérét, hazamentek. A cihelődésre fölébredt a sértett is, s marasztalta a távozni készülő Csabát, mondván, úgy sincs hová mennie, aludjék nála. Így is történt.

Miután kettőn maradtak a lakásban, a házigazda újra lefeküdt, mert másnap dolgoznia kellett, Csaba viszont megéhezett. Ennivaló után kutatott a konyhában, ekkor akadt meg a szeme a konyhakésen. Felvillantagyaiban a liftből jelenet, a puszi. Gyorsan

megszületett az elhatározás: megöli a sértettet. H. Csaba odament a kishobzában alvó férfihez és mellkason szúrta a konyhakéssel. Persze a sértett fölébredt, minden erejét összeszedve kimentekült a lakásból, a gyilkosa utána..., s még ötször szúrta belé a nagyméretű kést.

A sebeitől vérző ember letámaszkodott a lényéhez, ott esett össze. A sebészeti klinikán ugyan megoperálták, de hiába. H. Csaba valósággal összekaszabolta mellkasi szerveit, ezért menthetetlen volt. Egy hétig élt meg.

H. Csaba nem kommentálta tettét. A rendőrségen beismerő vallomást tett, ám a bírósági tárgyaláson érdemben nem szolt egy szót sem, rezignáltan vette tudomásul az ítéletet is. A 12 évre szóló börtönbüntetés nem jogerős.

M. E.

ÜNNEPI PROGRAM

Szeged város napján

Szeged szabad királyi város – erősítette meg III. Károly 1719-ben, s az elmúlt év óta a hajdani okmány kelte, május 21-e a város napja. Az ünnephez az idén gazdag társadalmi, kulturális-művészeti program kapcsolódik.

A főkészülés már egy hónappal ezelőtt elkezdődött, a Föld napjától, április 22-étől mostanáig városnéptáncos, takarítási akciókkal. Az ünnepre Szeged címerével díszített, nyolcoldalas, színes leporello jelenik meg 10 000 példányban, a város történetének rövid összefoglalásával – dr. Péter László irodalomtörténész tollából.

Már a hét végén, vasárnap megkezdődik az ünnepi eseménysorozat: délután 2 órakor Portisch Lajos nemzetközi nagymester avatja Maróczy Gézának, a magyar sakkozás szegedi születésű nagy egyéniségének emléktábláját, amelyet a Török utca 6. szám alatti épületen helyeztek el. A nemzetközi nagymester – akit a Magyar Sakkszövetség és a szegedi Maróczy Géza SE kért föl az emléktábla avatására –, aznap délután fél háromtól szimultán játszik a Csongrád Megyei Önkormányzat Rákóczi téri épületének előcsarnokában. A sakkszimuláción részt vesz Lékó Péter mesterjelölt is. Az ünnep előestéjén, hétfőn 20 órától a városi televízió összeállítást sugároz a szegedi művészeti életéről.

A város napján, kedden a város háza dísztermében ünnepi közgyűlés kezdődik délelőtt 10 órakor. A díszvendégek és

testvérvárosi küldöttek, valamint a képviselők előtt Lengyel András irodalomtörténész mond ünnepi beszédet. Átadják a díszpolgári címet, a művészeti alkotói támogatásokat és az Egészséges Szegedért Alapítvány díjait.

Délután 3 órakor Kass János nyitja meg a Délmagyarország tipográfiai pályázatának terveit bemutató kiállítást a Kass Galériában. Ugyanebben az időpontban vetélkedő kezdődik a Szászorszég Gyermekekéban Erdélyről. A Széchenyi téren fél 4-től térzene szól, a MÁV Fúvószenekart dr. Mucsi Géza vezényli. A Móra Ferenc Múzeum előtt 5 órától ugyanez a zenekar és a Borica Néptáncegyüttes szórakoztatja a történelmi emlékkünnepségre gyülekezőket; ennek műsorát fél 6-kor fanfárzene indítja, a Sándor János rendezte programban közreműködnek a színház művészei. A műsor után dr. Lippai Pál polgármester mond beszédet. (Rossz idő esetén a múzeumban tartják meg az ünnepséget.)

Beavatások című kötetének megjelenése alkalmából Baka István költő szerzői estjét rendezik meg az ifjúsági házban, este 7 órakor. Ugyanebben az időpontban kezdődik a Szegedi Balett Varázsdoboz című, nagyszerű produkciójának díszelőadása a színházban, melynek kezdete előtt bemutatják a város közönségének Szeged új díszpolgárát.

Az elegancia védelmében

Tulajdonképpen nem történt más, minthogy fölakasztották a hóhért. Jelesül a szurnalizmust, vagyis az újságírókat, akik pedig különös helyzetben van, hiszen, egyrészt mosolyogva segédkezett ebben, másrészt viszont köztudott, hogy munkaesélye: a nyelv révén ő volt a rendszerváltás egyik letéteményese. Éveken keresztül „törte az utat” a pontosabb jelentések felé, s valójában mégsem örülhet. Semmi oka, hogy győztesnek érezze magát, mert bár volt győzelem, nézzünk csak a nyelvre, s a világra, melyben élünk: többnyire még a veszteségek füstölögnek. A hóhért pedig en azért akasztják, mert a napokban Büky László docenssel, a JATE Magyar Nyelvi Tanszékének vezetőjével beszélgettünk a sajtónyelvi divatos fordulatokról. Arról volt szó, milyen a sajtó. Hogyan beszéltek s beszélnek manapság az újságírók?

– Tanár úr, a magyar nyelv hetény megyei rendezvénysorozatán beszélt a sajtónyelvi divatos s főképp megbírálandó fordulatokról. Mint nyelvész, lát-e lényeges különbségeket a rendszerváltás előtti és utáni sajtónyelvi állapot között?

– Természetesen nyilvánvaló, hogy a pártállamnak, akárcsak az egyháznak, megvoltak a maga nyelvi sablonjai. Főképpen nem is a stílári jegyek jelentettek problémát, hanem az, hogy a szakavknak, egyáltalán: a nyelvnek nem volt igazságfedezete. Egy különös virágnyelv hálózta be a mindennapokat, amelyben azért a szakavknak voltak határozottan elkülöníthető jelentésárnyalataik. De ezeket csak a beavatottak ismerték.

– Szívesen olvas manapság újságot?

– Van kedves újságom, évek óta leginkább azt olvasgatom. Egy pesti újságról van szó, amit szokás az értelmiség lapjának is nevezni. Az utóbbi hónapokban az újság kibővült, de be kell vallanom, egyre kevésbé tudok az íráskor végére érni. Terjedősek a cikkek, kevés bennük a lényegre törő és pontos információ. Az az igazság, hogy a néhány évvel ezelőtti, rövidebb újságot hosszabb ideig olvastam, mint most ezt a hosszút.

– A Magyar Nyelvőr egyik tavalyi számában írt a csúsztatás szó sajtóbéli alkalmazásáról.

– Ez a szó például – ebbéli értelmét tekintve – tipikus „sajtótermék”. Ahogy manapság használják, az a jelentés nem található még a Magyar értelmező kéziszótárban sem.

Igen divatos szó például a „kötődés” is, valójában pszichológiai műszó, amelynek túlzó használata sok pontosabb és szebb kifejezést kiszorított a sajtó nyelvéből. Mert mostanság azt mondják: „kötődünk a hazához... a szülőföldhöz”, holott a „haza szeretet” mennyivel gazdagabb és egyértelműbb kifejezés!

Aztán némelyek „sarkosan” fogalmazznak. Ez a szó is a rendszerváltás előtt „futott fel”. Pedig inkább élesen avagy határozottan kellene véleményt nyilvánítanunk. Még akkor is, ha manapság sokan sokmindent „felvállalnak”. Ezt a szót Arany, Petőfi is használta ugyan, de használja a pártkader is, aki, igen helytelenül, „felvállalja a párt érdekeit”.

– Van-e kedves újságírója?

– Leginkább Ruffy Péter. Ő még tudja, hogyan kell „fölvezetni” a témát, hogyan kell szerkeszteni, stílárián is pontos, ráadásul egyéni ízeket visz a mondatok közé.

(Folytatás a 2. oldalon.)